

Over "Klinische Psychonomie" als de studie van wetmatigheden in gestoord humaan gedrag

Citation for published version (APA):

Jolles, J. (1984). Over "Klinische Psychonomie" als de studie van wetmatigheden in gestoord humaan gedrag. *De Psycholoog*, 19, 603-604.

Document status and date:

Published: 01/01/1984

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

sen daarin) in het geheugen, en anderzijds taken die de snelheid en efficiency van het geheugen kunnen meten. Behalve dat psychonomische theorie en methoden worden toegepast in de kliniek blijkt het onderzoek van wetmatigheden in gestoord humaan gedrag in staat om het inzicht te vergroten in psychologische processen bij niet gestoorde personen. De introductie van de term klinische psychonomie zal worden geadstrueerd aan de hand van onderzoek bij patiëntengroepen die zijn gekarakteriseerd door stoornissen in auditieve aandacht; stoornissen in de structurerende rol van de taal op het handelen; en stoornissen in de integratie van afzonderlijke bewegingen.

voorzitter	J. Jolles, Academisch Ziekenhuis Utrecht
sprekers	<ol style="list-style-type: none"> 1. J. Jolles, Academisch Ziekenhuis Utrecht <i>Over Klinische Psychonomie als de studie van wetmatigheden in gestoord humaan gedrag</i> 2. N. Brand, Academisch Ziekenhuis Utrecht <i>Experimenteel-psychologische methoden in de klinische praktijk</i>
tijd/zaal	donderdag 14.00-15.00 uur in zaal Kernhem

8.1. Over "Klinische Psychonomie" als de studie van wetmatigheden in gestoord humaan gedrag

J. Jolles – Psychiatrische Universiteits Kliniek, Utrecht

donderdag 14.00 uur in zaal Kernhem

De term 'psychonomie' slaat op de bestudering van wetmatigheden in gedragse-motionele- en cognitieve functies. Indien de theoretische principes en methoden die zijn ontwikkeld in onderzoek naar die algemene wetmatigheden worden toegepast in een klinische setting is niet simpelweg sprake van 'toegepaste psychonomie'. Immers, zulk klinisch psychonomisch onderzoek blijkt het theoretische inzicht te kunnen verdiepen in de wijze waarop informatieverwerkingsprocessen in zijn algemeenheid verlopen. Sprekende voorbeelden daarvan zijn het veel gehanteerde onderscheid tussen 'korte- en lange termijn geheugen' dat is ontleend aan onderzoek bij ernstig geheugengestoorde patiënten; en de bestudering van 'seriële versus parallelle informatieverwerking' in verband met 'lateralisatie van cognitieve functies', die sterk is beïnvloed door onderzoek bij epileptische patiënten (het splitbrain onderzoek van Sperry). De vaststelling van wetmatigheden in gestoord humaan gedrag motiveert de introductie van het begrip "Klinische Psychonomie". Dit staat voor een paradigma met een andere theoretische basis en gebruikte methodologie dan dat van de Klinische Psychologie, dat minder aandacht heeft voor wetmatig gestoorde functies dan wel voor de individuele, patiëntspecifieke reactie daarop. Drie voorbeelden uit eigen onderzoek zullen worden besproken, en wel over specifieke stoornissen in auditieve informatiever-

werking die bij veel depressieve patiënten voorkomen en als zodanig kennis opleveren over auditieve aandacht. In de tweede plaats over stoornissen in het gebruik van voorzetsels die ruimtelijke relaties weergeven ('onder', 'links van', etc.; vooral bij schizofreniforme psychosen gestoord) en onze kennis vergroten over de rol van taal in de structurering van ons handelen. Tenslotte over de integratie van afzonderlijke deelhandelingen die is gestoord bij Parkinsonisme en die wat zegt over de integratie van sensorische-, geheugen- en motorische functies.

8.2. Experimenteel-psychologische methoden in de klinische praktijk

N. Brand en J. Jolles – Psychiatrische Universiteits Kliniek, Utrecht

donderdag 14.30 uur in zaal Kernhem

In de kliniek wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van inzichten en methodologie ontwikkeld in de experimentele psychologie (b.v. experimenteel-cognitieve psychologie, c.q. informatieverwerkingsmodellen) tbv een verfijning van de (neuropsychologische) diagnostiek, en een fijnere meting van effecten van behandelingsinterventies. Als punt van kritiek wordt wel eens naar voren gebracht dat deze taken en tests qua afname vaak meer tijd vergen dan de traditionele psychometrische en kwalitatieve tests. Echter, de extra benodigde tijd is volkomen gerechtvaardigd door de mogelijkheid van fijnere diagnostische precisie, en de veel gevoeliger meting, alsook door de objectieve validatie (van b.v. beoordelingsschalen). In principe kan men hierdoor ook vaststellen welke functies wel/niet gestoord zijn. Enkele toepassingen van experimenteelpsychologische methodes zullen worden geadstrueerd a.d.h.v. resultaten verkregen bij groepen van cognitief gestoorde patiënten:

- a. Het additieve factorenmodel van Sternberg, waarbij de reactietijd in korte termijn geheugentests kan worden uiteengerafeld in componenten, die een afspiegeling zijn van verschillende stadia in het informatieverwerkingsproces. Zo kunnen patiënten *gekenmerkt zijn door een algemene traagheid, of door een vertraging in een specifiek stadium*, zoals dat van 'het zoeken en vergelijken in het geheugen'. Compatibiliteit van stimulus-response relaties kan daarbij inzicht verschaffen over het beslissingsproces en de planningsfunctie.
- b. Het paradigma van vrije recall van woorden die meerdere keren worden aangeboden. Deze methodiek levert informatie over de organisatie van het geheugen, de snelheid van leren van nieuwe informatie, de geheugenopslag en de snelheid van het retrieval-proces. De relevantie van deze aanpak blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat bepaalde patiënten een normale score op een orthodoxe 'geheugentest' hebben maar op de informatieverwerkingstaak blijken veel meer tijd daarvoor nodig te hebben.

seminar 9. GEDRAGSTOXICOLOGIE

samenvatting Er komen steeds meer nieuwe chemische verbindingen waarvan